בניו ממזרין ות"ק, *אשתו לא מפקר, אמר
מר שחיטת עובד כוכבים נבלה וניחוש שמא
מין הוא? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה
אין מינין באומות עובדי כוכבים, והא קאחזינן
דאיכא? אימא אין רוב עובדי כוכבים מינין,
סבר לה כי הא דאמר ר' חייא בר אבא
א"ר יוחנן נכרים שבחוצה לארץ לאו עובדי
עבודת כוכבים הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן
אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אין
מינין באומות עובדי כוכבים, למאי, אילימא
לשחיטה השתא שחיטת מין דישראל אמרת
אסירא, דעובד כוכבים מבעיא, אלא למורידין,
השתא דישראל מורידין, דעובדי כוכבים
מבעיא, אמר רב עוקבא בר חמא לקבל מהן
קרבן *דתניא °מכם ולא כולכם להוציא את
המומר, מכם בכם חלקתי ולא בעובדי כוכבים
ממאי, דלמא הכי קאמר: מישראל מצדיקי
קבל מרשיעי לא תקבל, אבל בעובדי כוכבים
כלל כלל לא: לא ס"ד דתניא *איש מה ת"ל
איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים
נדרים ונדבות כישראל: ומטמאה במשא:
פשיטא כיון דנבלה היא מטמאה במשא?
Ⓘ אמר רבא הכי קתני זו מטמאה במשא ויש
לך אחרת שהיא מטמאה אפילו באהל ואיזו?
זו תקרובת עבודת כוכבים וכרבי יהודה בן
Ⓘⓘ בתירא, איכא דאמרי אמר רבא הכי קתני זו
מטמאה במשא ויש לך אחרת שהיא כזו
שמטמאה במשא ואינה מטמאה באהל ואיזו
*זו תקרובת עבודת כוכבים ודלא כר' יהודה
בן בתירא *דתניא ר' יהודה בן בתירא אומר
מנין לתקרובת עבודת כוכבים שהיא מטמאה
באהל שנאמר °ויצמדו לבעל פעור ויאכלו
זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת
עבוד' כוכבי' מטמאה באהל: **מתני'** *השוחט
בלילה *וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה:
גמ' השוחט דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהי
*לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה בין
בראש הגג בין בראש הספינה אר"פ בשאבוקה
כנגדו, אמר רב אשי דיקא נמי דקתני התם
דומיא דיום, והכא דומיא דסומא ש"מ:

מתני'

תורה אור

ויקרא א

תהלים קו

בניו ממזרים·שאינו מקפיד על אשתו ומפקירה: **מין**·זה האדוק בעבודת כוכבים ומין ישראל חמור ממומר לעבודת כוכבים שהמין אדוק בה וכל מחשבותיו לה: **אין רוב עובדי כוכבים מינין**· הלכך הוו לאו מינין מיעוטא, ולמיעוטא לא חיישינן: **אמר רב יוסף בר מנומי אין מינין באומות עובדי כוכבים**·כלומר אין תורת מין על מין עובד כוכבים: **דעובד כוכבים מבעיא**· כ"ש שאדוק א] דסתם מחשבותיו לה ואסורה בהנאה: **למורידין**· בבור דאמרינן באין מעמידין (ע"ז דף כו:) *המינים מורידין אותן לבור כו' אבל העובדי כוכבים והרועים בהמה דקה אפילו ישראל לא מעלין ולא מורידין: **לקבל מהן קרבן**· דמקבלין קרבן מכולן ומקריבין אותו למזבח אבל במין ישראל לא כדקתני סיפא דהך מתניתא חוץ מן המומר לנסך את היין ואע"פ שאינו מומר לשאר מצות והביא קרבן אין מקבלין הימנו כדתריצנא לעיל בפירקין (דף ה·): **בכם חלקתי**· להוציא את המומר: **ולא בעובדי כוכבים**· דאפילו המינין כשרין ואע"ג דבהדיא תנא לה בהא מתניתא ליכא למיפרך תנינא משום דלאו לכולי עלמא שמיע להו מתניתא אבל במידי דתנא במתניתין כי אמר לה אמורא פריך עליה מאי קמ"ל תנינא: **איש איש**· מבית ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יקריב קרבנו וגו': **מטמאה במשא**· כדכתיב (ויקרא יא) והנושא את נבלתה ואע"פ שלא נגע: **הכי קתני**· שחיטת סתם עובד כוכבים אין מטמא אלא במשא אבל יש שחיטת עובד כוכבים שמטמאה אפילו באהל: **כר' יהודה בן בתירא**· לקמן מפרש ואזיל: **איכא דאמרי וכו'**· הכי משמע מתניתין אין טומאה בשחיטת עובד כוכבים אלא כשאר נבילות דמטמאין במשא אבל אין אהל בשום שחיטת עובד כוכבים ואפילו שחט לעבודת כוכבים ליכא אחרינא הכי משמע שחיטת עובד כוכבים נבלה וטומאתה כשאר נבילות והא דקתני ומטמאה במשא אתקרובת עבודת כוכבים קאי והכי קאמר ועוד יש שחיטה אחרת שהיא כזו כלומר איכא תמורה מזו שאינה מטמאה אלא במשא כזו: **לכתחלה לא**· ישחוט בלילה שמא לא ישחוט רובא והוא לא ידע: **בין בראש הגג בין בראש הספינה**· ואע"ג דתנן בהשוחט (לקמן דף מא·) אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות דלא לימרו לבשר של ים הוא שוחט ולא לתוך כלים דלא לימרו הואיל ומקבל את הדם לזורקו לעבודת כוכבים הוא צריך אפ"ה בראש הגג שוחטין ואין חוששין לשמא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט או אם מקבל בכלי הכל יודעין שאי אפשר לו לטנף את ב] הגג ואין כאן חשד ובספינה נמי הכל יודעים דכיון דבספינה הוא על כרחו הוא שוחט לתוך הים שאי אפשר לו לטנף את הספינה: **אר"פ**·הא דקתני שוחטין בלילה לכתחלה בשאבוקה כנגדו ומתניתין בלא אבוקה: מתניתין תנא לילה וסומא בהדי הדדי:

מתני

נכרים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הם· הלכך בארץ ישראל נמי אין אדוקין כל כך שיהיו מעשיהם לשם עבודת כוכבים: **שחיטת** מין דישראל אסורה דעובד כוכבים מיבעיא·וא"ת ודילמא מין ישראל גרע דהא עובד עבודת כוכבי' הוי מין לכ"ע בפרק בתרא דהוריות (דף יא·) ונכרים אף על פי שרובם עובדי עבודת כוכבים לא אמרינן שחיטתן לעבודת כוכבים וי"ל דמכל מקום מין עובד כוכבים דאדוק בעבודת כוכבים יותר פשוט דשחיטתו לעבודת כוכבים ממין ישראל*: **אבל** מעובדי כוכבים כלל כלל לא· וא"ת א"כ ליפשוק קרא מיניה *דמהיכא תיתי מקבלין הא אילטריך איש איש לרבויינהו וי"ל דמ"מ ס"ד דמצדיקי עובדי כוכבים נקבל להכי אתא קרא למעוטינהו לגמרי א] ואם תאמר והא כתיב (ויקרא כב) ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' וכתיב (שם) ומיד בן נכר לא תקריבו את אלה הא תמימים תקריבו *ויש לומר דלעולם תמימים נמי לא ואתא קרא בבעלי מומין לעבור עליהם בלאו ועשה: **תקרובת** עבודת כוכבים ודלא כרבי יהודה בן בתירא· משמע הכא דרבנן לא מקשי תקרובת עבודת כוכבים למת וכן משמע בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לב:) גבי בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר והיוצא אסור וקאמר בגמרא והיוצא אסור אי אפשר דליכא תקרובת מני רבי יהודה בן בתירא היא והקשה ר"ת דלעיל בההוא פירקא (דף כט:) גבי יין של עובדי כוכבים דאסור בהנאה מפרש בגמרא דנפקא לן מדאיתקש לזבח חבא למת ולא קאמר רבי יהודה בן בתירא היא כדקאמר גבי בשר היוצא ועוד הקשה ר"ת דלעיל במתניתין דייק נבלה אין איסור הנאה לא מתניתין דלא כר' אליעזר דאי ר"א האמר סתם מחשבת עובד כוכבי' לעבודת כוכבים ומאי קושיא לעולם מתניתין כר"א והא דלא אסור בהנאה משום דלא אתיא כרבי יהודה בן בתירא ומיהא יש לדחות ולפרש דקאמר מתניתין דלא כר' אליעזר למאי דמוקי מתניתין כרבי יהודה בן בתירא ונראה לפרש דלענין איסור לא פליגי דמקיש רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא (תהלים קו) ויאכלו זבחי מתים ובטומאה הוא דפליגי דרבי יהודה בן בתירא מקיש לגמרי למת אפילו לענין טומאה וכן משמע דרבי יהודה בן בתירא לא נקט אלא טומאה וגבי בשר היוצא דמוקי לה כר' יהודה בן בתירא משום דקתני מפני שהוא כזבחי מתים דלא הוה צריך למתני כיון דתנא אסור אלא מיתור לשון משמע דמטמא באהל המת ומיהו אי לאו מיתורא מלשון זבחי מתים אי אפשר לדקדק מדדייק לקמן בפ"ב (דף מ·) גבי השוחט לשם הרים שחיטתו פסולה אין זבחי מתים לא ורמינהו השוחט לשם הרים כו' הרי אלו זבחי מתים ומאי קושיא דלמא ההיא כרבי יהודה בן בתירא ומתניתין כרבנן אלא ודאי כיון דאסור בהנאה משום תקרובת שייך למיתני זבחי מתים אף על גב דלא מטמא באהל ואף על גב דלרבנן ליכא טומאת אהל טומאה בעלמא ג] מיהו מדרבנן איכא כדאמרינן בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף נב:) איסור דאורייתא לא בטלה טומאה דרבנן בטלה אבל לרבי יהודה הויא טומאת אהל דאורייתא והא דתנן בפרק כל הצלמים (שם דף מח:) לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא ומפרש בגמרא משום דאי אפשר דליכא תקרובת ומני רבי יהודה בן בתירא היא וקתני סיפא ואם היתה גוזלת את הרבים טהור אע"ג דטומאת אהל דאורייתא התם ליכא תקרובת ודאי אלא חששא בעלמא היא והיכא דגוזלת רבים לא גזרו רבנן והא דאמר בפרק העור והרוטב (לקמן קכט·) הרי אמרו תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מטמא (א) טומאתה לאו דאורייתא דאי ס"ד דאורייתא מאי לאוכלין שמטמאין טומאה חמורה ומשני כששימש מעשה עץ שימש דיחוי בעלמא הוא אי נמי כרבי יהודה בן בתירא וא"ת דאמר בפסחים פ' אלו דברים (דף עג·) השוחט בשבת בתוך לעבודת כוכבים חייב ג' חטאות ובעי מאי תיקן פירוש דלא מלינן למימר תיקן להוציאו מידי נבלה דהא אית ליה טומאה מכח תקרובת עבודת כוכבים משמע דאיכא טומאה דאורייתא דאי מדרבנן א"כ תיקן להוציאו מידי טומאה דאורייתא ואם אכל קודש או נכנס למקדש פטור ומשמע דאפילו לרבנן לרבי יהודה בן בתירא מה תיקן כדאמר התם (לעיל) (שם עג·) לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור מה תיקן וי"ל דהוי מצי לשנויי הכי אלא אין רוצה לדקדק מכאן שיהא טומאת התקרובת לאו דאורייתא לפי שהגמרא רוצה לדקדק בהעור והרוטב ד] דטומאה לאו דאורייתא ודאי לה ור"ת תירץ בענין אחר וקשה לפירושו ואין להאריך כאן: **בין** בראש הספינה· פירש בקונטרס אע"ג דאמרינן לקמן (דף מא·) דאין שוחטין לתוך ימים אפילו הכי בראש הספינה שוחטין דהכל יודעין דכיון דבספינה הוא על כרחך הוא שוחט לתוך הים שלא לטנף ספינתו ואי אפשר לומר כן דאפילו עומד בספינה אסור לשחוט לתוך הים כדאמרינן לקמן בסוף פרק שני (שם:) אלא מוליך ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דופני ספינה:

השוחט

עין משפט
נר מצוה

צו א מיי' פ"ו מהלכות אבות הטומאה הלכה ז:

צז ב מיי' פ"ה מהלכות שחיטה הלכה כח סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יא סעיף א:

צח ג מיי' פ"ד שם הלכה י סמג שם טוש"ע י"ד סימן א סעיף ט:

[ועיין תוס' ע"ז כו: ד"ה אותו]

צ"ל דמהיכא תיתי דמקבלין ולא אצטריך איש איש סי' ועיין רש"א ומהרש"א שהאריכו כאן

צט ד מיי' פ"ד מהלכות שחיטה הלכה כח סמג שם טוש"ע י"ד סי' יא סעיף א:

[ועיין תוס' תמורה ד ד"ה מיד ותוס' מנחות עג: ד"ה איש]

נושא/מבנה

שלבים להסביר דבריו של ר' יוסף בר מניומי "אין מינין באומות עובדי כוכבים"

נושא/מבנה

Ⓘ Ⓘⓘ ב' לשונות במימרות רבא דקתני דשחיטת עובד כוכבים מטמא במשא.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תקרובת וכו' של אוכלין מטמא באהל טומאתה לאו:

◆

שיטה מקובצת

א] כ"ש שאדוק וסתם מחשבותיו: ב] לטנף את גגו ואין כאן חשד ובראש הספינה נמי הכל יודעים דכיון דבספינה ת"ב נ"א בקצת ס"י דכיון דבראש הספינה הוא וכו': ג] טומאה בעלמא מיהא מדרבנן איכא: ד] לדקדק בחעור והרוטב דטומאת תקרובת עבודת כוכבים לאו דאורייתא:

◆

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] תד"ה אבל וכו' וא"ת והא כתיב· כ"ב עיין ש"ס מהרי"ם חלק ח"מ סי' קל"ה:

מסורת הש"ס

[סנהדרין פב·]

דין זה סיס נוסח בימי חכמי הש"ס

לעיל ס· [עירובין סט:]

[עי' סכי' מנחות עג: תמורה ב:]

ע"ז לב: מח:

[תוספתא פ"א לקמן יח·]

◆

רבינו גרשום

שוו אסור בהנאה ולא קשיא לר' אליעזר· ותנא קמא אשתו לא מפקרה כלומר תנא קמא אמאי לא אמר בניו ממזרים דאשתו לא מפקרה למני אדם· תיחוש שמא כופר בעיקר הוא כלומר כומר לעבודת כוכבים הוא ולעבודת כוכבים בעי לה ויהא (מטמא) אסור בהנאה (במשא) אין מינין באומות כלומר אין חשובין עע"ז באומות· והא קא חזינן דאיכא כלומר דעע"ז הם: אימא אין רוב אומות מינין וכו' השתא שחיטת כופר בעיקר דישראל אסורין כלומר כדאמרינן לעיל דעובדי כוכבים מיבעיא ממאי דבאומות דעלמא יכולין לקבל קרבניהם דלמא הכי קאמ' מישראל מצדיקי וכו': ורמינהי לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה· אמר רב פפא בשאבוקה כנגדו וכו' התם דומיא דיום כלומר בשאבוקה כנגדו והכא דומיא דסומא כלומר (בין בלילה) [בלילה דומיא דסומא] שאינו רואה כל עיקר